
Stillasdagene 2018

Vind i Oslo

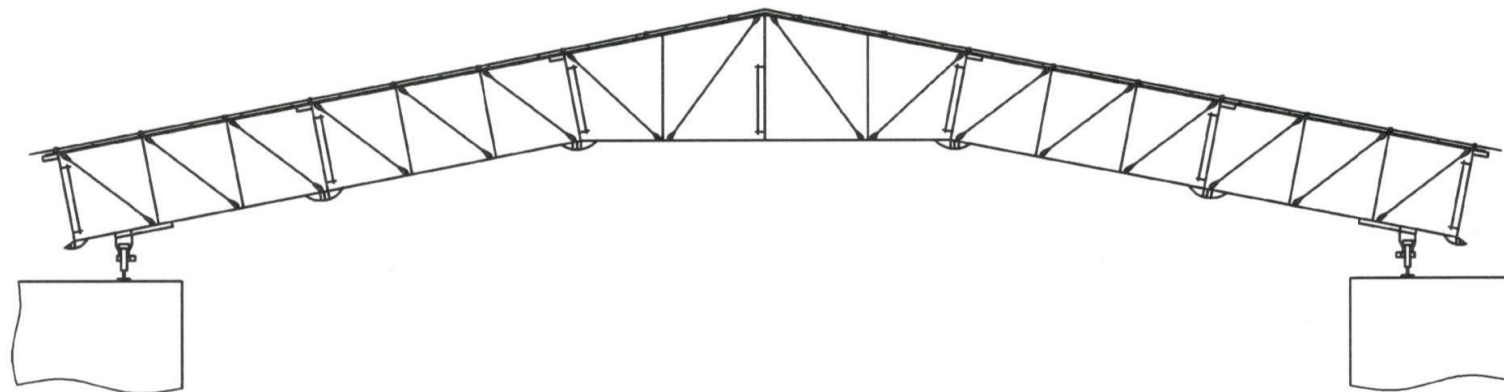
For tiden gjøres det en uavhengig undersøkelse som jeg deltar i som fagekspert.

Generelt

- Eksempel på tak som er understøttet på permanente bygninger

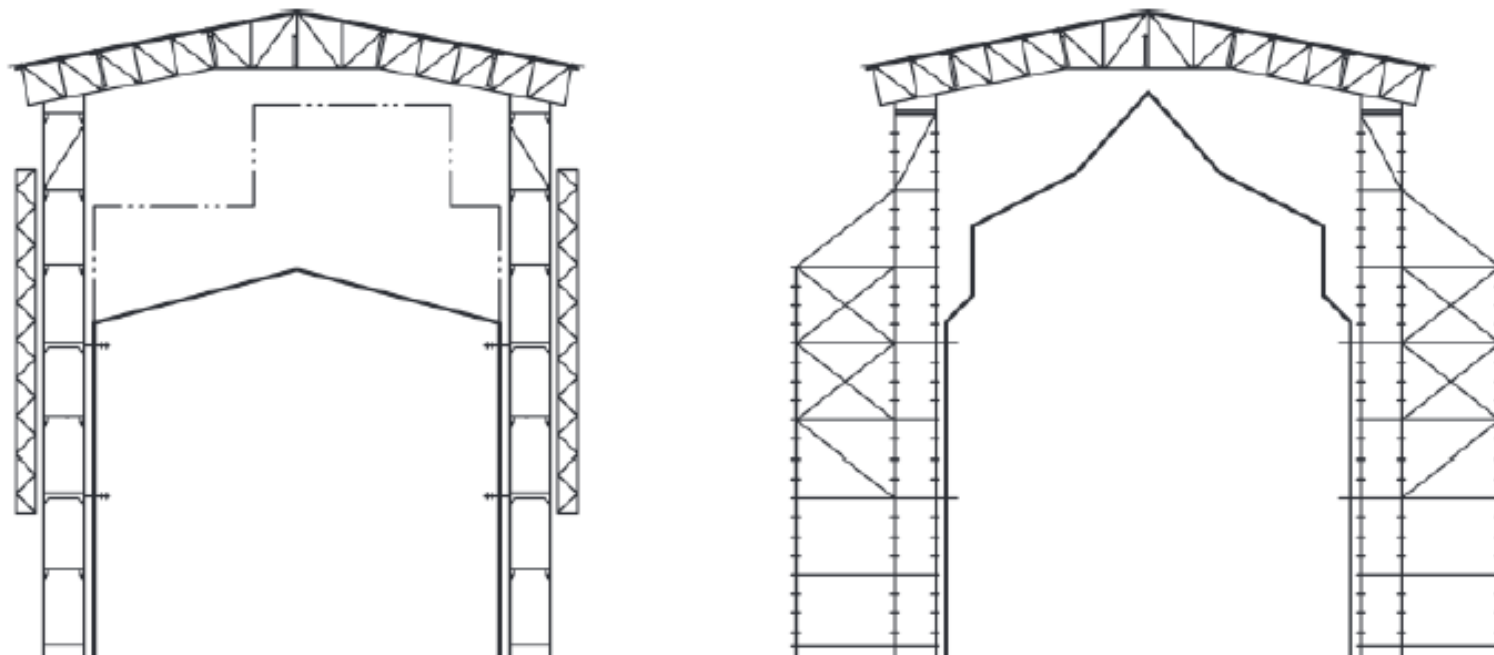

Generelt

- Eksempel på tak som er understøttet av arbeidsstillas

Generelt og tilsyn

- ❑ Inndekkede konstruksjoner er midlertidige konstruksjoner som er underlagt Direktoratet for Byggkvalitet ved plan og bygningsloven.
- ❑ Inndekkede konstruksjoner er per definisjon ikke stillas, og er derfor ikke underlagt Arbeidstilsynet.
- ❑ I inndekkede konstruksjoner inngår alltid et tak. Derfor blir de ofte kalt "tak over tak".
- ❑ Hvis taket understøttes av stillas, så blir også stillaset å anse som inndekket konstruksjon.
- ❑ Inndekkede fasadestillas er ikke inndekkede konstruksjoner selv om duken er festet til fasaden over stillaset.

Beregninger NS-EN 16508

- ❑ Inndekkede konstruksjoner skal beregnes i henhold til TEK 17. Det vil si etter de vanlige Eurokodene for konstruksjoner.
- ❑ Det er gjort unntak for NS-EN 16508 (TEK17 § 2-2), som tillater at vi regner med reduserte snølaster (snølastklasse SL 2b), som gir snølast på 0,6 kN/m².
- ❑ Det skal beregnes for kombinasjoner av laster.

Snølast klasse	Lastkomb. LC 1 Max. Upward load	Lastkomb. LC 4 Max. Downward load and working wind combined	Lastkomb. LC 5 Wind and snow combined
SL 2	X	X	X

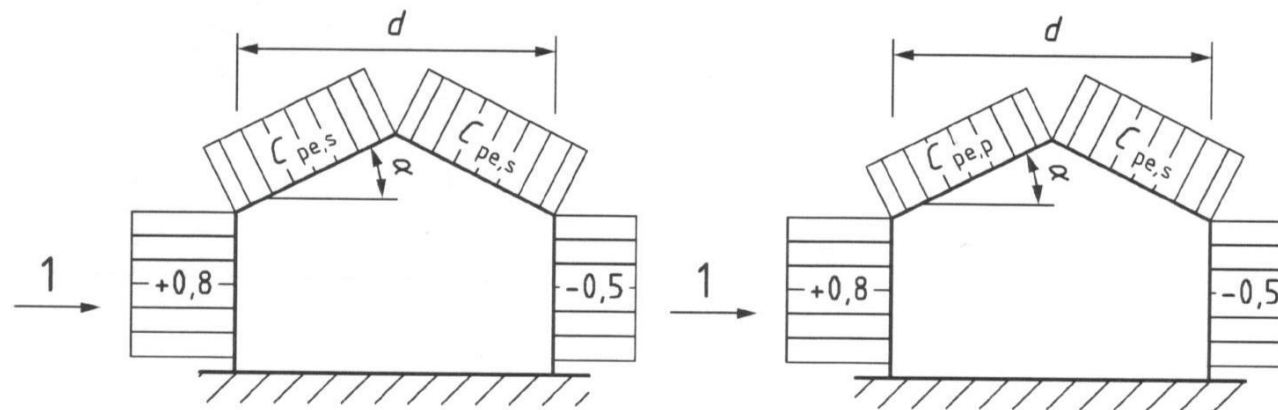
Beregninger NS-EN 16508

Table 3 — Load combination factors, ψ_i

	LC 1	LC 2	LC 3 ^a	LC 4	LC 5 ^a	LC 6	LC 7 ^a	LC 8
	Max. upward load	Max. downward load and working wind combined	Wind and min. load combined	Max. downward load and working wind combined	Wind and snow combined	Max. downward load & Working wind combined	Wind and snow combined	Wind and snow combined
Q_1 Permanent actions	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0
Q_2 Access and service loads	–	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0
Q_3 Other imposed loads	–	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0
Q_5 Site specific snow load	–	–	–	–	–	1,0	0,5	1,0
Q_6 Reduced snow load	–	–	–	1,0	1,0	–	–	–
Q_7 Min. load	–	1,0	1,0	–	–	–	–	–
Q_8 Max. wind load	1,0	–	1,0	–	1,0	–	1,0	0,5
Q_9 Working wind load	–	1,0	–	1,0	–	1,0	–	–

^a For these load combination cases, access and service loads Q_2 shall be reduced according to EN 12811-1:2003, 6.2.9.2

Beregninger vind NS-EN 16508

$C_{pe,s}$ (sug) avhenger av bredden på bygget og takvinkel, og ligger i området -0,45 til -0,7

Det skal ikke regnes statistisk faktor på 0,7 ved inndekkede konstruksjoner

Beregninger

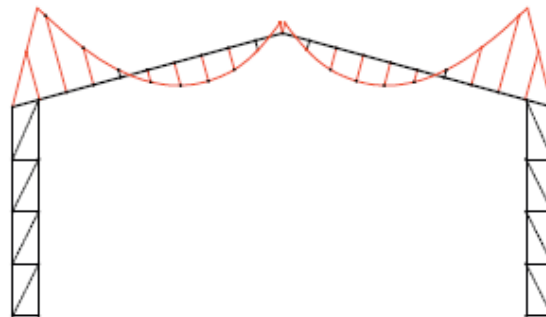
TG9:18

Guide to the design and construction of temporary roofs and buildings

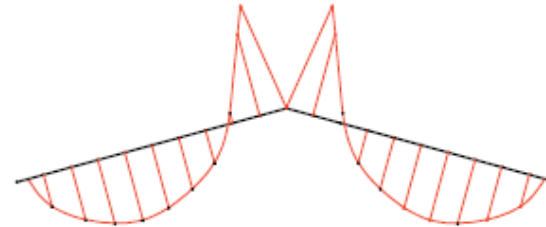
NASC

6.2 Method of design

It is not recommended that the roof structure is designed in isolation from the supporting structure. This can lead to inaccurate assessment of the forces at the ends of the roof trusses. It is preferable, and more accurate, to consider the complete structural arrangement.

a) Total structure model

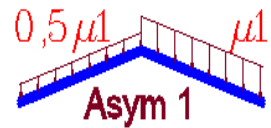
b) Roof in isolation
assuming ends of roof beams held in position

Figure 10 – Effect of supporting structure on bending moment distribution

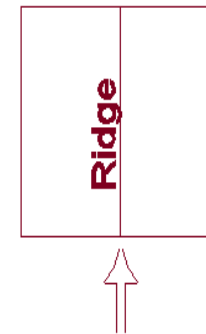
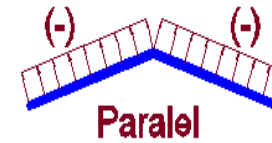
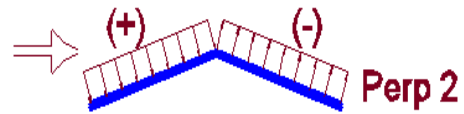
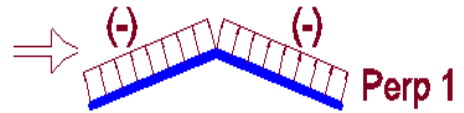

Beregninger

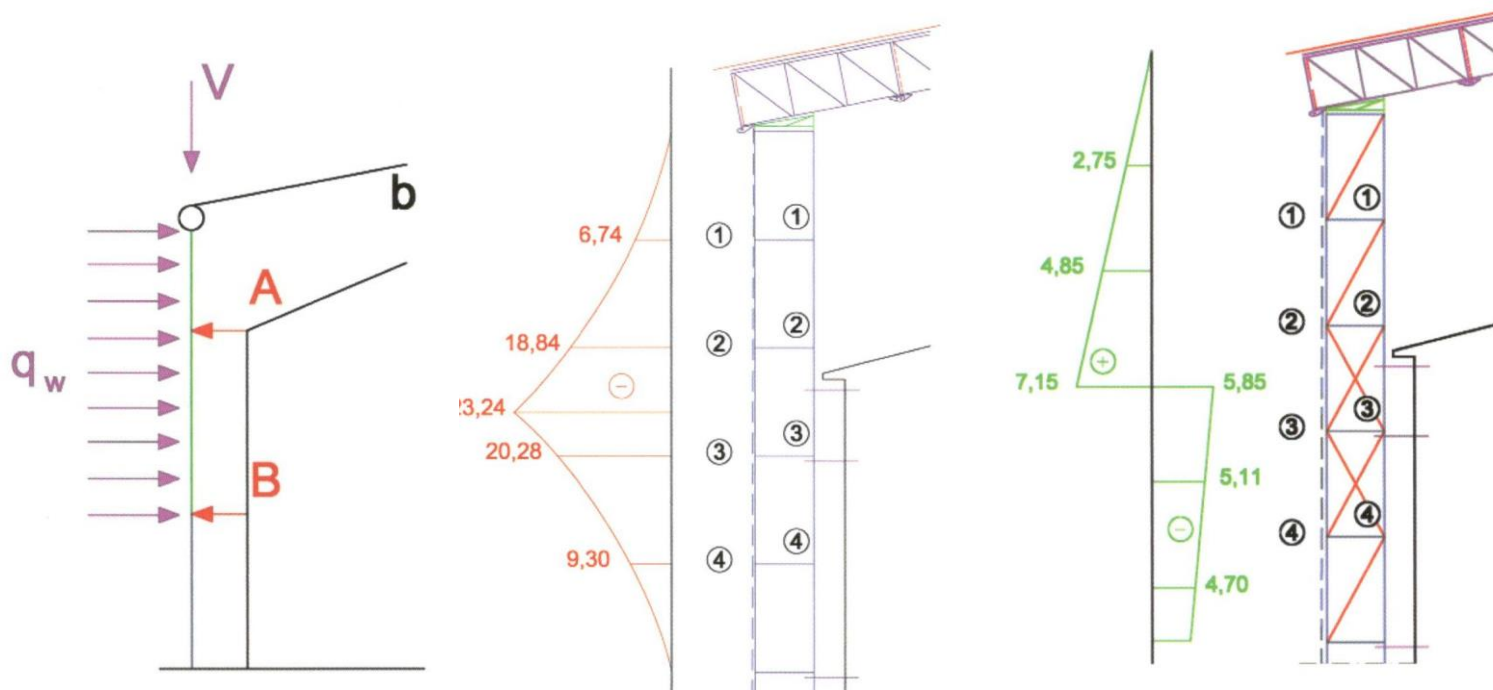
Snow Loads

Wind Loads

Eksempler på diagrammer (veggseksjon)

Symbol

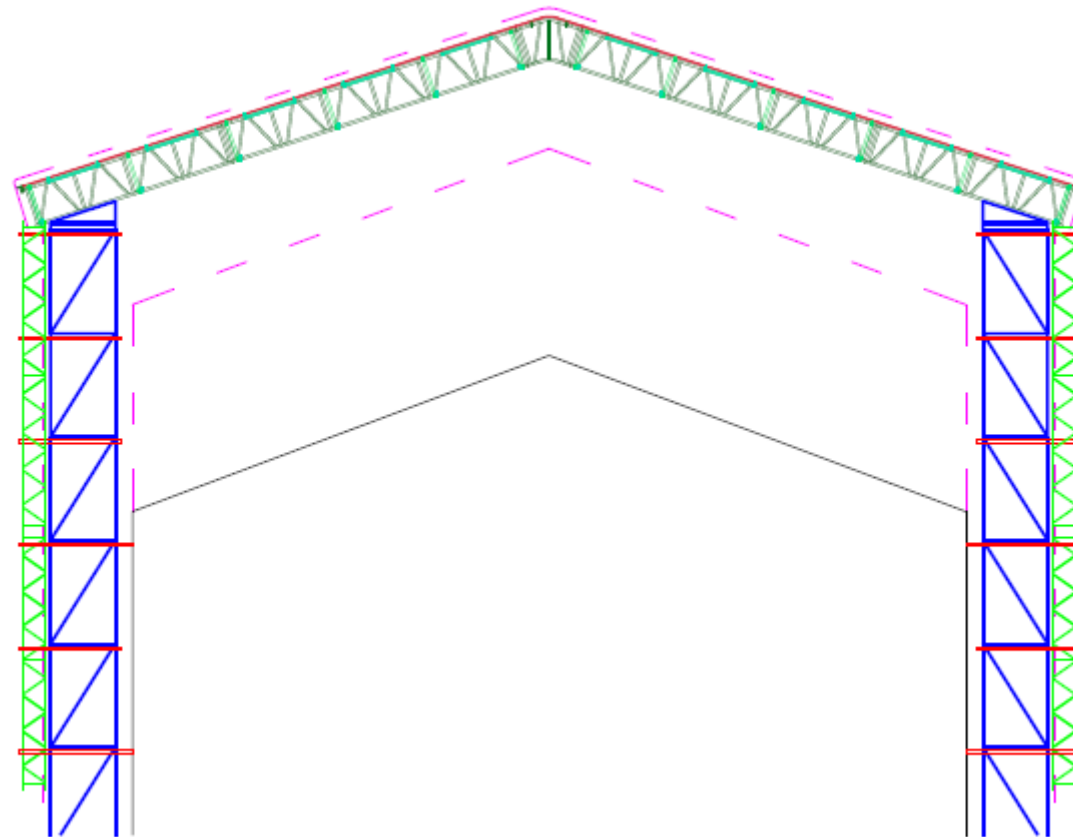
Momentdiagram

Skjærkraftdiagram

Tips

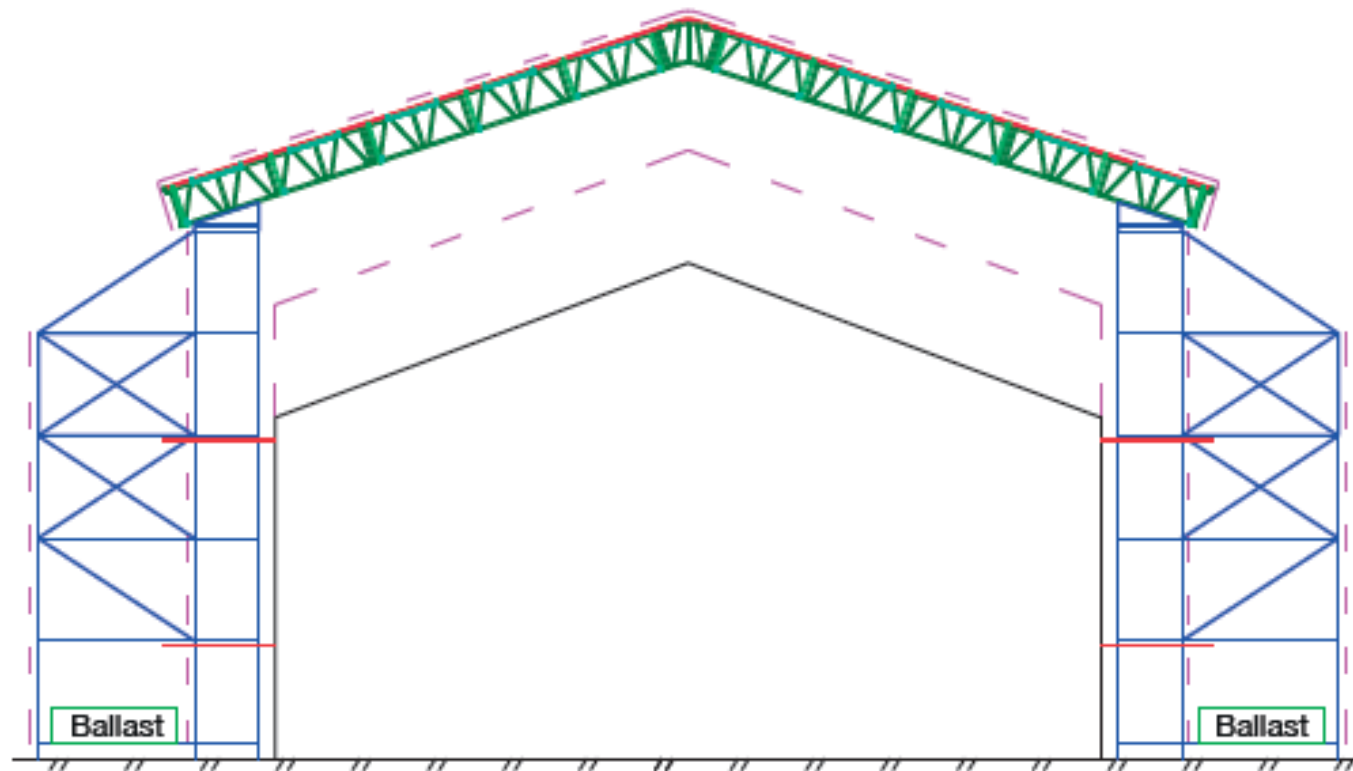

Tips

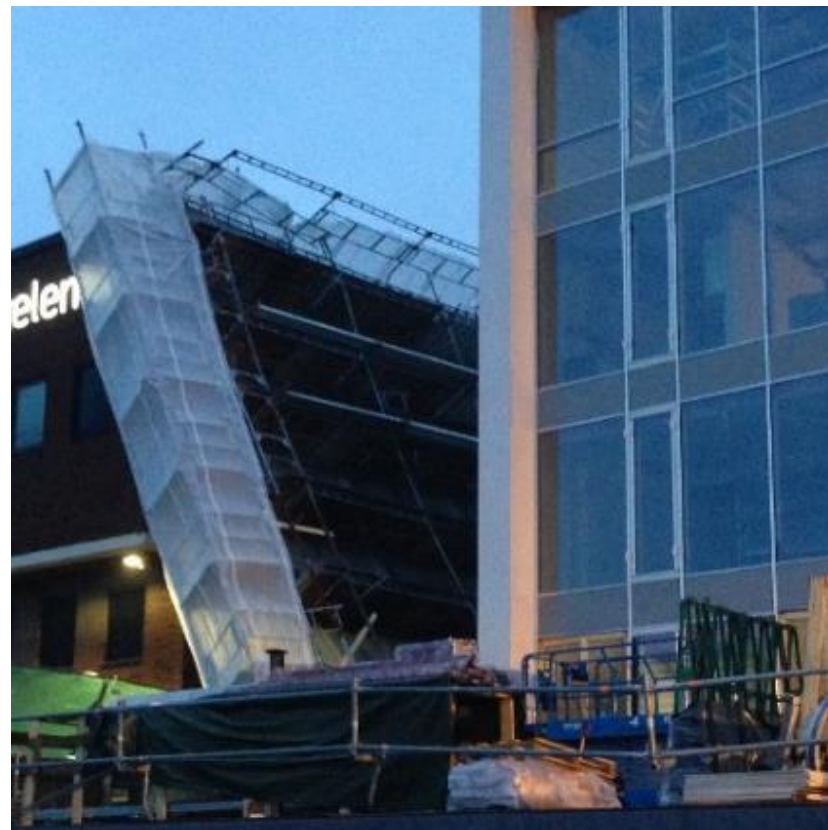
Bruk av takbøyler mot vegg/over tak

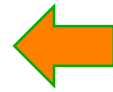
Bruk av takbøyler mot vegg/over tak

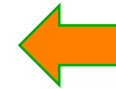
Dekket stillas over tak/vegg (Tettet mot gesims/tak)

Konstruksjonsfaktor; 1,0

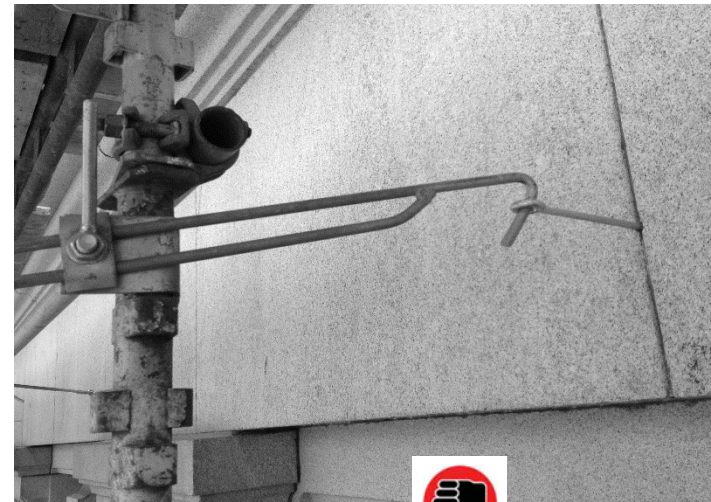
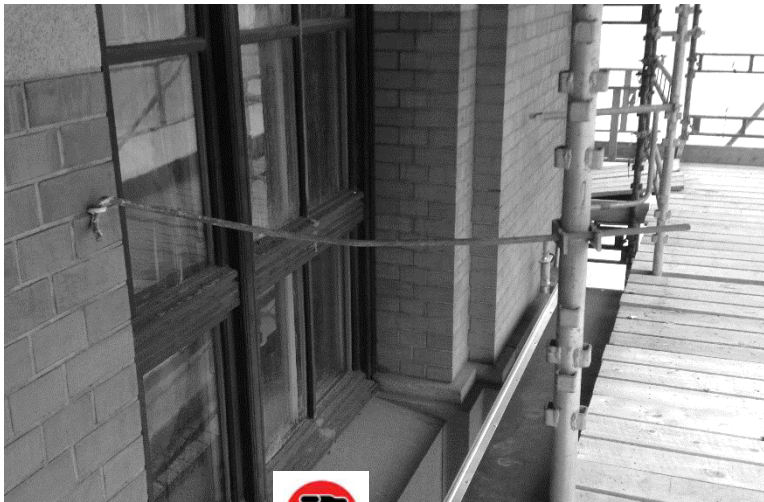
Kraftfaktor; 1,3

Ca. 4 ganger så stor kraft
som mot vegg.

Forankring av takbøyler/konstruksjoner over tak

Ikke bruk forankringer som kun er godkjent for 2,5 kN, når kraften kan være langt over 10 kN!

Beregningsprogram

Vindberegninger for stillas

Legg inn nødvendige opplysninger:

Kunde: ⌵ Fyll inn

Byggeplass adresse: ⌵ Fyll inn

Utført av: ⌵ Fyll inn

Velg Terrenkategori:

Terrenkategori II

Velg Fylke:

Troms

Velg Kommune:

Tromsø

Troms	Tromsø	$v_{b,0} = 27 \text{ m/s}$
Terrenkategori III	Sammenhengende småhusbebyggelse, industriområder eller skogsområder	

Stillas:

Faglengde: ⌵ Fyll inn

Fagbredde: ⌵ Fyll inn

Forankringsavstand midtfelt: ⌵ Fyll inn

Forankringsavstand hjørne: ⌵ Fyll inn

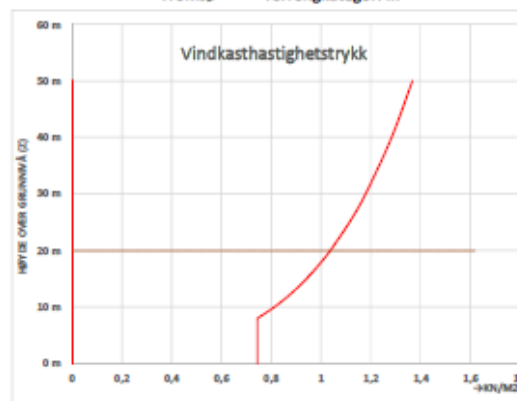
Høyde over grunnivå: ⌵ Fyll inn

Referansevindhastighet $v_{b,0} = 27 \text{ m/s}$

Stedsvindhastighet $v_m = 25 \text{ m/s}$

Vindkasthastighetstrykk $q_p = 1037 \text{ N/m}^2$

Tromsø Terrenkategori III

Beregningsprogram

Beregning av forankringskrefter ved åpen og lukket fasade bak stillaset

Velg type fasade bak stillas:

Lukket fasade (tett) ▼

Velg type inndekking:

Nett ▼

Sted: Tromsø

Referansehastighet 27 m/s
 Terrengkategori III
 Høyde over terrenget 20,0 m
 Vindkasthastighetstrykk (q_p) 1,04 kN/m²

Forankringsavstand midtfelt: 4,0 m
 Forankringsavstand hjørnefelt: 2,0 m
 Faglengde: 3,05 m
 Fagbredde: 1,20 m
 Forankringsareal midtfelt: 12,20 m²
 Forankringsareal hjørnefelt: 3,05 m²
 Parallelt udekket 4,80 m²

Åpen fasade

Lukket fasade

Lukket fasade

Stillas dekket med nett	c_s	c_f	A_{ref}	$q_p(z_e)$	Statistisk faktor	Vindtrykk	Forankringsareal	Kraft i forankringstag	Kraft i forankringsbolt inkludert lastfaktor (1,5)	Testlast (+20%)
Sug normalt på fasade; le side	0,27	1,3	0,5	1,04 kN/m ²	0,7	0,13 kN/m ²	12,20 m ²	-1,55 kN	-2,33 kN	-2,80 kN
Trykk normalt på fasade	0,76	1,3	0,5	1,04 kN/m ²	0,7	0,36 kN/m ²	12,20 m ²	4,38 kN	6,56 kN	
Parallelt med fasade	0,27	0,3	1,0	1,04 kN/m ²	0,7	0,06 kN/m ²	12,20 m ²	0,72 kN	1,08 kN	
Hjørne; både sug og trykk	1,00	1,3	0,5	1,04 kN/m ²	0,7	0,47 kN/m ²	3,05 m ²	-1,44 kN	-2,16 kN	-2,59 kN

NB! Monterer vi stillas dekket med presenning på utsiden av hjørnet til bygget, risikerer vi samme typer krefter som takbplyer montert over tak

Beregningsprogram (testverdier i kN for 10 m høyde i forskjellige terreng og vindhastighet)

Basert på 4 m mellom forankringer

Terrengkategori	IV	Udekket		Nett		Presenning	
Høyde	10 m	Lukket	Åpen	Lukket	Åpen	Lukket	Åpen
Oslo	22 m/s	-0,47	-1,47	-1,27	-3,59	-2,54	-8,49
Sandefjord	24 m/s	-0,56	-1,68	-1,52	-4,27	-3,03	-10,1
Bergen	26 m/s	-0,66	-1,98	-1,78	-5,01	-3,56	-11,86

Terrengkategori	III	Udekket		Nett		Presenning	
Høyde	10 m	Lukket	Åpen	Lukket	Åpen	Lukket	Åpen
Oslo	22 m/s	-0,54	-1,62	-1,46	-4,1	-2,91	-9,7
Sandefjord	24 m/s	-0,64	-1,96	-1,73	-4,87	-3,46	-11,55
Bergen	26 m/s	-0,75	-2,26	-2,03	-5,72	-4,06	-13,55

Beregningsprogram

Beregning av forankringskrefter ved beregning av åpninger i fasade bak stillas

Velg type inndekking:

Udekket ▼

Sted: Tromsø

Referansehastighet: 27 m/s

Terrengkategori III

Høyde over terrenget: 20,0 m

Vindkasthastighetstrykk (q_p): 1,04 kN/m²

Forankringsavstand midtfelt: 4,0 m

Forankringsavstand hjørnefelt: 2,0 m

Faglengde: 3,05 m

Fagbredde: 1,20 m

Forankringsareal midtfelt: 12,20 m²

Forankringsareal hjørnefelt: 3,05 m²

Bruttoareal: 12,20 m²

Åpninger: 5,00 m² ← Fyll inn

Nettoareal: 7,20 m²

(φ_s): 0,59 1

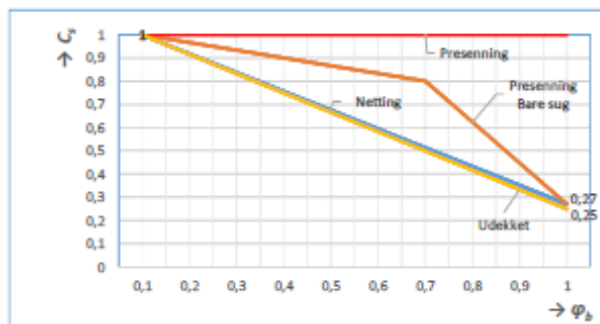
Konstruksjons/stedsfaktor (C_s)

Udekket stillas: 0,59

Dekket med nett: 0,60

Dekket med presenning: 1

Dekket med presenning (kun sug): 0,84

Grad av lukket fasade (φ_s) = 0,59

	c_s	c_f	A_{ref}	$q_p(z_e)$	Statistisk faktor	Vindtrykk	Forankringsareal	Kraft i forankringstag	Kraft i forankringsbolt inkludert lastfaktor (1,5)	Testlast (+20%)
Udekket stillas										
Sug normalt på fasade; le side	0,59	1,3	0,2	1,04 kN/m ²	0,7	0,11 kN/m ²	12,20 m ²	-1,36 kN	-2,04 kN	-2,45 kN
Trykk normalt på fasade	0,59	1,3	0,2	1,04 kN/m ²	0,7	0,11 kN/m ²	12,20 m ²	1,36 kN	2,04 kN	
Parallelt med fasade	1,00	1,3	0,2	1,04 kN/m ²	0,7	0,19 kN/m ²	4,80 m ²	0,91 kN	1,36 kN	
Hjørne; både sug og trykk	1,00	1,3	0,2	1,04 kN/m ²	0,7	0,19 kN/m ²	3,05 m ²	-0,58 kN	-0,86 kN	-1,04 kN

NB! Monterer vi stillas dekket med presenning på utsiden av hjørnet til bygget, risikerer vi samme typer krefter som takbøyler montert over tak

Beregningsprogram

Beregning av forankringskrefter ved stillas mot sirkulære sylindere

Velg type inndekking:

Sted: Tromsø

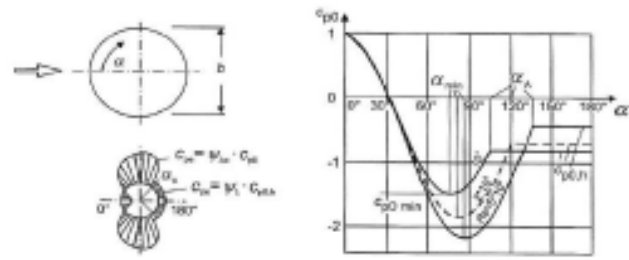
Referansehastighet: 27 m/s
 Terrenkategori III
 Høyde over terrenget: 20,0 m
 Vindkasthastighetsstrykk (q_p): 1,04 kN/m²

Forankringsavstand: 4,0 m
 Faglänge: 3,05 m
 Fagbredde: 1,20 m
 Forankringsareal midtfelt: 12,20 m²

Densitet = ρ : 1,25   Høyde: 20   Hastighet v_b : 27 k_s : 1 C_s : 1

$Re = b \cdot v(z_s) / \nu = \frac{2,2 \cdot 10^6}{15 \cdot 10^{-6}} = 1,47 \cdot 10^{11}$ c_p avlest tabell 7.12 = -1,9

b : 6,0 m v : $v(z_s) = \sqrt{[(2 \cdot q_p) / \rho]}$
 Diameter kolonne/tank: Fyll inn   12,88

Stillas dekket med nett	c_{pe}	c_{pi}	A_{ref}	$q_p(z_s)$	Statistisk faktor	Vindtrykk	Forankringsareal	Kraft i forankringstag	Kraft i forankringsbolt inkludert lastfaktor (1,5)	Testlast (+20%)
Sug vinkelrett på tank	-1,9	1,3	0,5	1,04 kN/m ²	0,7	-0,90 kN/m ²	12,20 m ²	-10,94 kN	-16,41 kN	-19,69 kN
Trykk normalt på tank	1,0	1,3	0,5	1,04 kN/m ²	0,7	0,47 kN/m ²	12,20 m ²	5,76 kN	8,64 kN	

Udekket stillas og stillas dekket med nett er beregnet etter NS-EN 12811-1
 Stillas dekket med presenning er beregnet etter NS-EN 1991-1-4 (statistisk faktor = 1)

Beregningsprogram

Beregning av forankringskrefter ved bruk av takbøylor

Sted: Oslo

Vejl type/montasje: Takbøyle over tak ikke tett mot gesims

Referansehastighet: 22 m/s

Terrengklattegrad: II

Høyde over terreng: 22,0 m

Vindretning/hastighet/trykk (q_p): 0,71 kN/m²

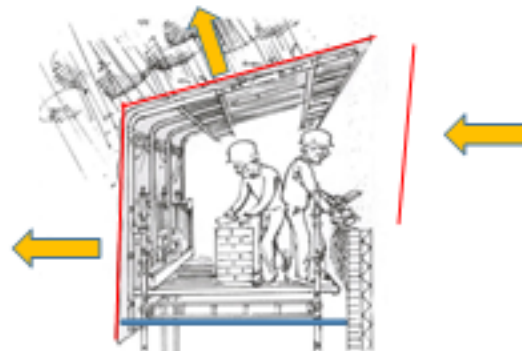
Forankringsavstand under stålsgule: 2,0 m ← fyll inn

Fag lengde: 3,05 m

Fag bredde: 1,20 m

Forankringsareal midtfeil: 3,05 m²

Vindareal takbøyle: 10,68 m²

Takbøyle over tak ikke tett mot gesims	c_p	c_f	A_{ref}	$q_p(z_p)$	Statisk faktor	Vindtrykk	Forankringsareal	Kraft i forankringstag	Kraft i forankringsbolt inkludert lastfaktor (1,5)	Teslast (+20%)
Sug vinkelrett på takbøyle	-1,8	1	1,0	0,71 kN/m ²	1	-1,26 kN/m ²	10,68 m ²	-13,65 kN		
Sug vinkelrett på vegg under dørste golv	-0,7	1	1,0	0,71 kN/m ²	1	-0,50 kN/m ²	3,05 m ²	-1,52 kN		
Sum								-15,16 kN	-22,75 kN	-27,30 kN
Trykk vinkelrett på takbøyle	1,8	1	1,0	0,71 kN/m ²	1	1,26 kN/m ²	10,68 m ²	13,65 kN		
Trykk vinkelrett på vegg under dørste golv	0,8	1	1,0	0,71 kN/m ²	1	0,57 kN/m ²	3,05 m ²	1,73 kN		
Sum								15,38 kN	23,07 kN	
Trykk/sug parallell med takbøyle	1	0,1	1,0	0,71 kN/m ²	0,7	0,05 kN/m ²	10,68 m ²	0,53 kN		
Trykk/sug parallell under dørste golv	1	0,1	1,0	0,71 kN/m ²	0,7	0,05 kN/m ²	3,05 m ²	0,15 kN		
Sum								0,68 kN	1,02 kN	

Takbøylor mot vegg er beregnet etter NS-EN 1281 1-1

Takbøylor over tak (begge typer) er beregnet etter NS-EN 1991-1-4 (statisk faktor = 1)

NB! Vi inkluderer "over tak" effekt på innedekket ferdigstiltes hvis vi monterer på utvidet avhengighet til bygget

Bekymringer; Dårlig bunnkonstruksjon

Bekymringsmeldinger; Farlig bunnkonstruksjon

- Bygget i skråning uten å kompensere for skjevhet.
- Stillaset er 14 meter høyt fra tverrbjelke.
- Det er montert tak over tak på topp av stillas.

Bekymringsmeldinger

Lasttårn

- Rødt malt utstyr (før 1990):
  - $F = 2 \times 10,57 \text{ kN} / (3 \times 3 \text{ m}^2)$
  - $F = 2,35 \text{ kN/m}^2$
  - Klasse 3 stillas
  - Ikke lov med delareallaster
- 10 belasta gulv over hverandre?

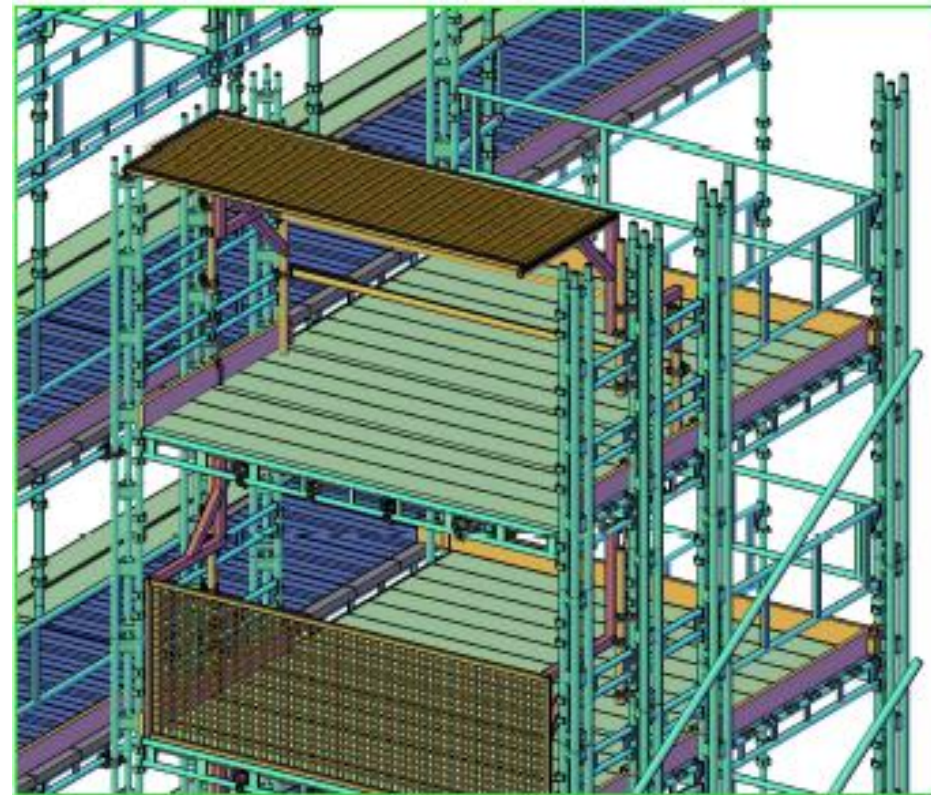
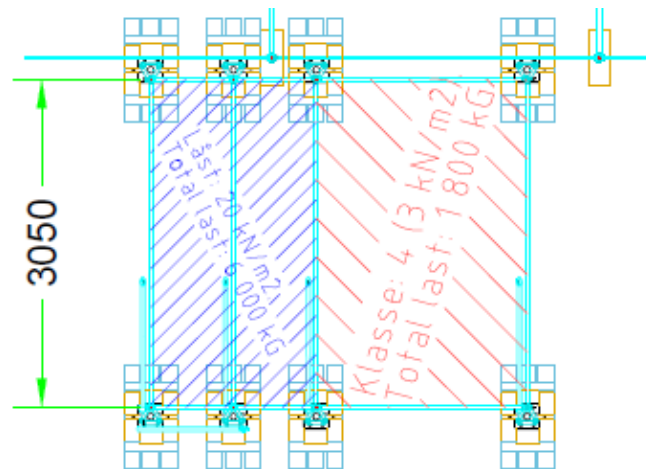

Dimensjonert lasttårn

Individuelt prosjekt

- Belastning av plankene ...
- Tårn høyde .....
- Avstand mellom plankene .....
- Spesielle krav .....

1. Maksimal belastning av en nivå: 7,8 T
Tillatte last seks nivåer samtidig
2. Tilldekking planker med finerplate 12 mm.

Dimensjonert lasttårn detaljer

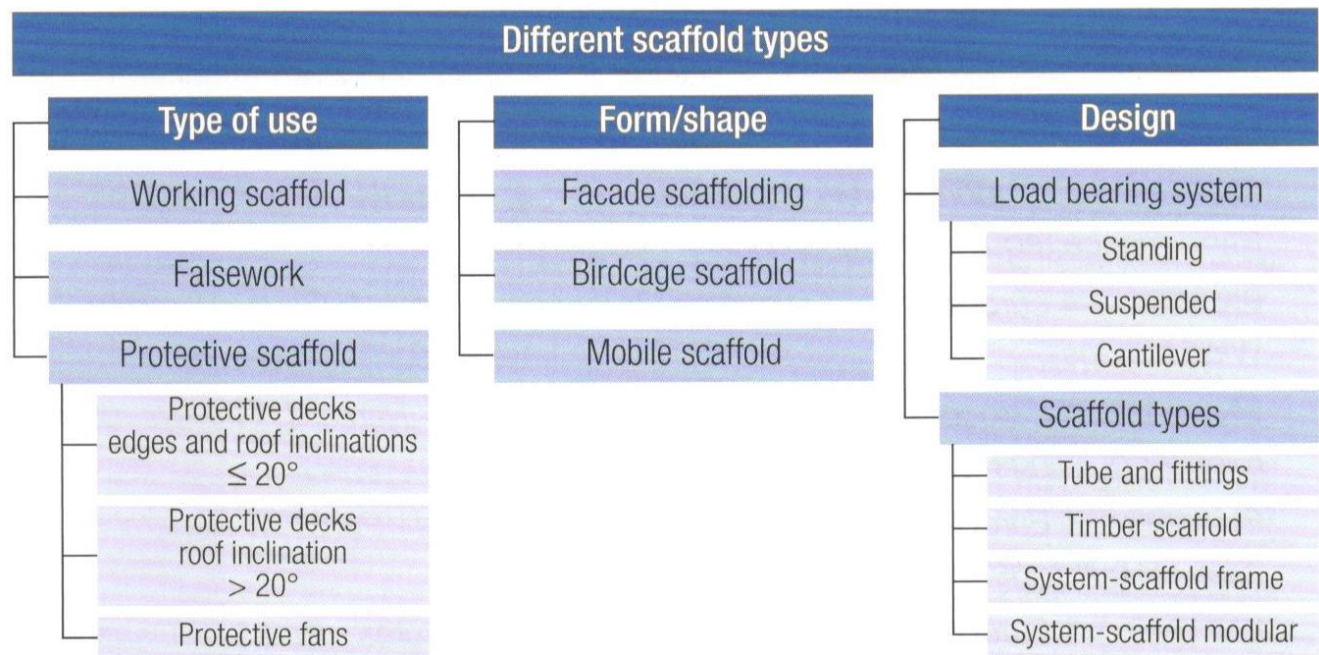
Bekymringer; Presenning; ofte feil kvalitet

- Krav til presenninger i § 17-20 Brannfare.
- Ett-sjikts tak av duk og folie må tilfredstille klasse B-s3,d0 for tak over tak – konstruksjoner og for inndekking av fasadestillas
- Kravene finnes i TEK 10 og TEK 17.

Forskjellige stillastyper

Figure 1: Different scaffold types

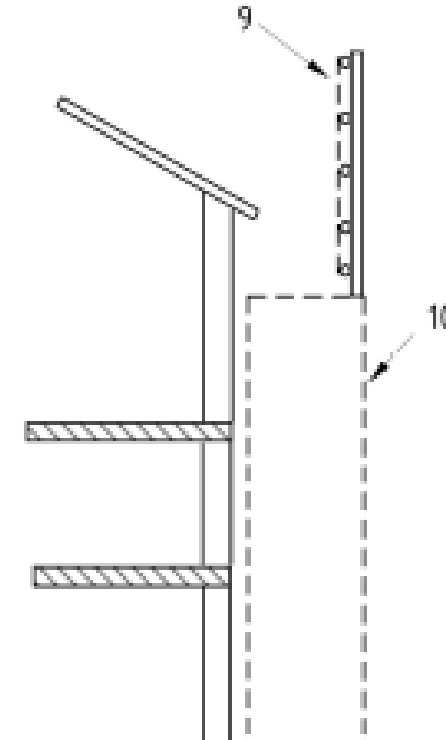
Arbeidstilsynet har foreslått ny definisjon av stillas fra 1/1-19 hvor verne mot fall fra tak eller annen høyde (beskyttelse stillas) vil bli en del av begrepet «stillas».

Utstyr for midlertidig sikring av frie kanter (NS-EN 13374: 2013)

□ 5.1.2 Nets

- Safety nets used in edge protection systems shall be in accordance with EN 1263-1.
- The fixing of each net shall satisfy the load requirements of the intended class or classes.

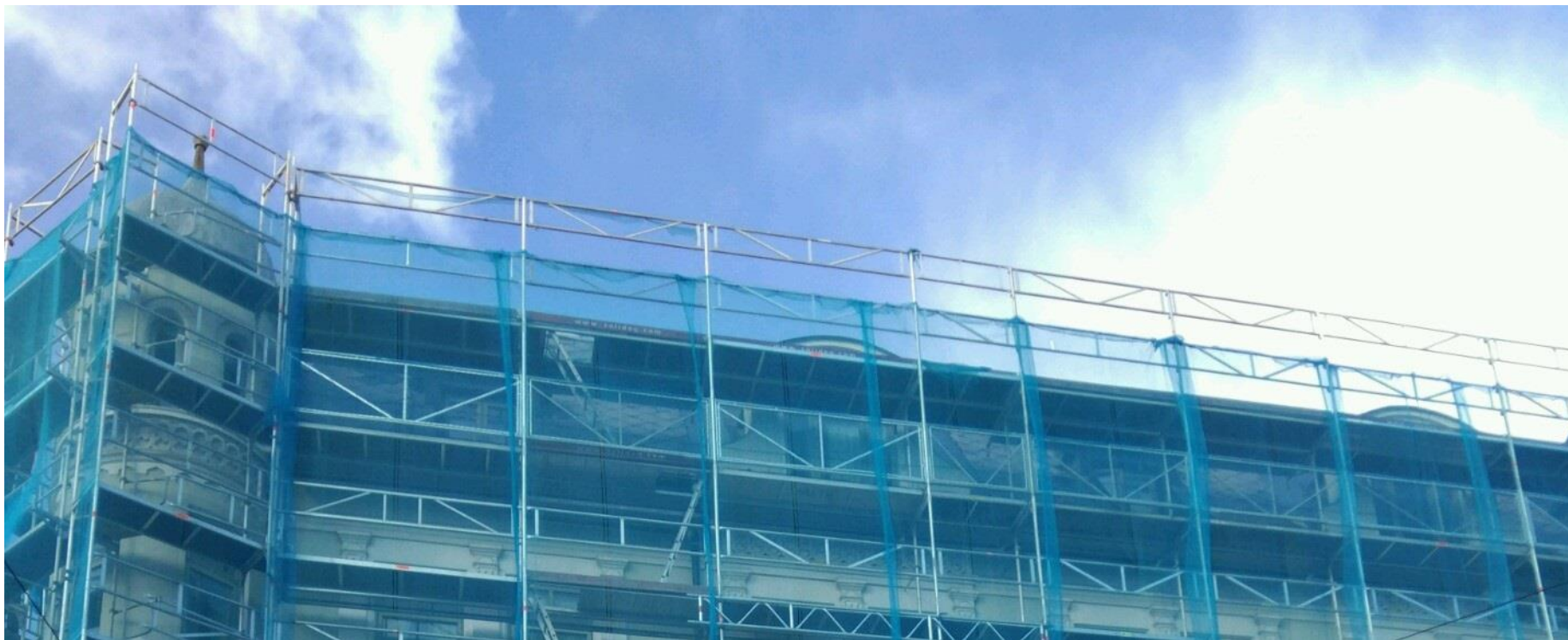
9 kantsikring på stillas
10 stillas

Bekymringsmeldinger; Rekkverk for takarbeider

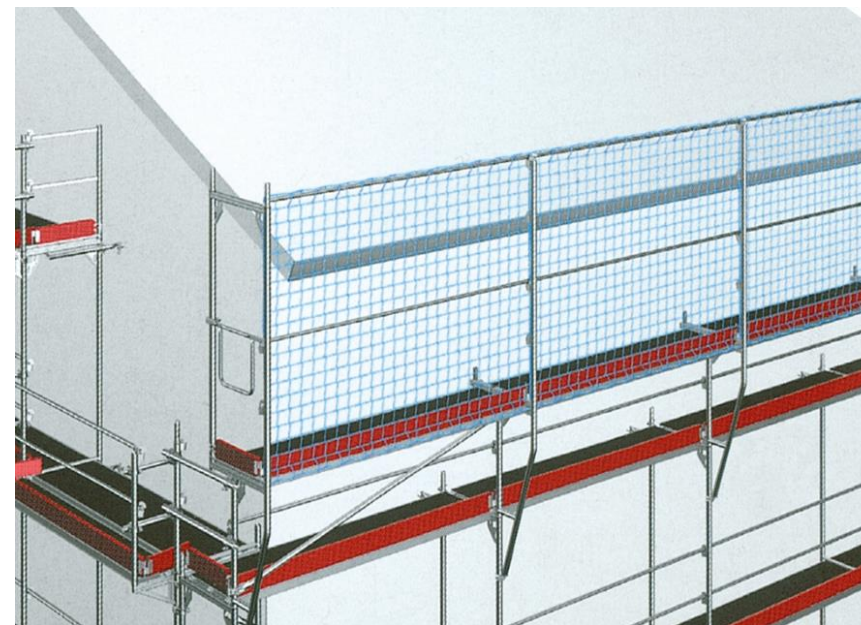

Tett rekkverk

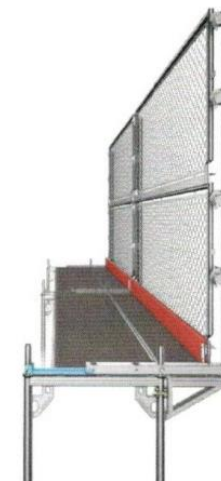
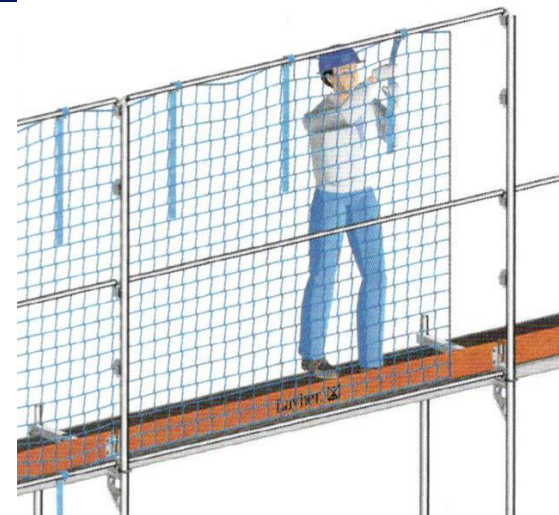
- Ved enkelte arbeider er det viktig å sikre personer, trafikk og utstyr under stillaset. Der ikke fotlist er tilstrekkelig kan vi bruke tett rekkverk.
- På figur ved siden er det brukt nett etter NS-EN 1263-1.
- Vanlige stillasnett kan ikke brukes til å lage tette rekkverk.

Tett rekkverk

- Det finnes spesialnett med høyde på 2 m i 10 meters lengder for å lage tette rekkverk på stedet. Da er det vanlig å feste nettet opp og nede med stillasrør. Vi kan feste kanttauet til stillasrøret for hver 0,75 meter, eller tres maske for maske inn på røret.
- En kan også bruke rekkverksgrinder som er produsert for dette formål.

Takrekkverk med netting utvendig for å hindre fall av mindre gjenstander

